

คำแนะนำของประธานศาลฎีกา

เกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ

และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ

พ.ศ. ๒๕๕๙

โดยที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกจำเลยในความผิดที่ไม่ร้ายแรงโดยไม่จำเป็น โดยนำวิธีการแก้ไขฟื้นฟูจำเลยมาใช้เพื่อป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำและกำหนดวิธีการเยียวยาผู้เสียหายอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นการกำหนดมาตรการทางเลือกอื่นนอกจากการลงโทษจำคุกและปรับ อันจะทำให้จำเลยได้รับโอกาสแก้ไขความผิดของตน โดยไม่มีมลทินติดตัว สร้างความรู้สำนึกในการกระทำความผิดให้แก่จำเลย รวมถึงเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษได้เหมาะสมยิ่งขึ้น สมควรปรับปรุงคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับวิธีการรอกการกำหนดโทษ ฉบับลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๕ และออกคำแนะนำฉบับใหม่ใช้แทนฉบับเดิม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ ประธานศาลฎีกา จึงออกคำแนะนำ ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๑ ก่อนกำหนดแนวทางการลงโทษ ศาลพึงได้รับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง โดยสอบถามจำเลย ตรวจสอบสำนวนการสอบสวน หรือรายงานการสืบเสาะและพินิจจำเลยของพนักงานคุมประพฤติ

ข้อ ๒ ศาลพึงกำหนดแนวทางการลงโทษและการแก้ไขฟื้นฟูจำเลยที่หลากหลายตามความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยให้มีการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงตามข้อ ๑ โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดครั้งแรก และจำเลยยังไม่สมควรถูกพิจารณากำหนดโทษให้เป็นมลทินติดตัว หรือให้รอกการลงโทษในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดซ้ำแต่ยังมีเหตุให้แก้ไขปรับปรุงและกลับตัว ทั้งนี้ ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติด้วยหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๓ การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ ศาลพึงให้โอกาสจำเลยมีต้องรับโทษจำคุกหรือโทษปรับ โดยไม่จำเป็น แต่พึงเน้นการใช้มาตรการเพื่อแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันมิให้จำเลยกระทำความผิดซ้ำแทนการลงโทษจำคุก ส่วนโทษจำคุกนั้น ควรนำมาใช้เมื่อจำเลยกระทำความผิดอาญาร้ายแรงและน่าจะเป็นอันตรายต่อสังคม

การลงโทษจำคุกให้คำนึงถึงผลเสียของการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยใช้มาตรการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๓ หรือมาตรา ๕๕ ประกอบด้วย

ข้อ ๔ ในระหว่างการรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ หรือคุ้มครองประพฤติด ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลในครอบครัวของจำเลยหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรซึ่งยอมรับผิดชอบจำเลยนอกจากพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานศาล เป็นผู้ควบคุม ดูแล ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือน รวมถึงติดตามการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด โดยระบุถึงระยะเวลาและวิธีการ รายงานผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวให้ศาลทราบ

ข้อ ๕ การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติด ศาลอาจกำหนดข้อ เดียว หรือหลายข้อให้เหมาะสมกับพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิดแต่ละฐานความผิด โดยคำนึงถึงปัจจัยที่จะทำให้จำเลยสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำ การรู้สำนึกถึงการกระทำ ความผิดและการชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และการแก้ไขหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยรวมที่ ได้รับผลกระทบจากการกระทำ ความผิด

หมวด ๒

การรอกการกำหนดโทษ

ข้อ ๖ ในคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี คดีความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว คดีความผิดอันยอมความได้ คดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ คดีที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี คดีที่จำเลยไม่เคยต้องโทษมาก่อน หรือคดีที่ตามบัญญัติมาตรฐานการลงโทษ

ของศาลกำหนดให้ความผิดนั้นอาจรอกการลงโทษได้ ศาลพึงพิจารณาใช้วิธีการรอกการกำหนดโทษ หากพฤติการณ์แห่งคดีปรากฏว่า

(๑) จำเลยกระทำความผิดโดยมีสาเหตุมาจากความยากจนหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และไม่เกิดความเสียหายร้ายแรง

(๒) จำเลยสำนึกถึงการกระทำความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น และในกรณีที่มีผู้เสียหาย บุคคลดังกล่าวไม่ตั้งใจที่จะดำเนินคดีแก่จำเลย

(๓) จำเลยเป็นหญิงมีครรภ์ คนชรา คนพิการ ผู้ที่ป่วยเจ็บหรือเป็นโรคร้ายแรง

(๔) ผู้เสียหายกับจำเลยมีความสัมพันธ์กันในทางใดทางหนึ่ง เช่น เป็นบุคคลในครอบครัว ญาติ เพื่อนบ้าน หรือผู้ร่วมงาน และผู้เสียหายกับจำเลยต่างมีความเข้าใจที่ดีต่อกันแล้ว

(๕) พฤติการณ์อื่นใดอันสมควรรอกการกำหนดโทษเพื่อมิให้จำเลยมีประวัติการต้องโทษติดตัว

ข้อ ๗ ภายในกำหนดระยะเวลารอกการกำหนดโทษ หากจำเลยกระทำความผิดขึ้นอีกหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ ศาลอาจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความเหมาะสมแก่กรณี ดังต่อไปนี้

(๑) ตักเตือนจำเลย

(๒) เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ

(๓) กำหนดโทษแต่รอกการลงโทษ

(๔) กำหนดโทษแล้วลงโทษ

ข้อ ๘ ในกรณีที่ศาลจะกำหนดโทษแล้วลงโทษจำเลยตามข้อ ๗ (๔) ให้ศาลที่พิพากษาในคดีหลัง กำหนดโทษที่รอไว้ตามพฤติการณ์แห่งคดีเท่าที่ปรากฏในสำนวนคดีก่อนเพื่อบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง

หากสำนวนคดีก่อนอยู่ที่ศาลอื่น ให้ศาลที่พิพากษาในคดีหลังยืมสำนวนจากศาลนั้นหรือขอให้ศาลนั้นส่งเอกสารเท่าที่จำเป็นมาทางโทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา กำหนดโทษก็ได้

หมวด ๓

การรอกการลงโทษ

ข้อ ๙ ในคดีที่ศาลอาจรอกการกำหนดโทษตามข้อ ๖ ได้ แต่เพื่อเป็นการป้องปรามมิให้จำเลยกระทำความผิดอีก ศาลพึงลงโทษปรับด้วย แต่โทษจำคุกให้รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษก็ได้

ในกรณีที่จำเลยกระทำผิดขึ้นอีกหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติภายในกำหนดระยะเวลา รอการกำหนดโทษ แต่ศาลเห็นว่าจำเลยยังไม่ควรถูกลงโทษจำคุกหรือปรับ ให้ศาลพึงใช้วิธีการรอการลงโทษ

การใช้ดุลพินิจตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้พิจารณาประกอบกับพฤติการณ์แห่งคดี โดยให้นำความในข้อ ๖ (๑) ถึง (๕) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔

การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ

ข้อ ๑๐ กรณีที่จำเลยกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลจะลงโทษจำเลยหรือคุ้มครอง ความประพฤติหรือไม่อย่างไร พึงคำนึงถึงมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามกฎหมาย เกี่ยวกับยาเสพติดด้วย

ข้อ ๑๑ คดีความผิดที่การกระทำมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ศาลพึงกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติโดยให้มีการส่งเสริมหรือ แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม หรือชดเชยค่าเสียหาย โดยคำนึงถึงเจตนาของจำเลย ความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด และผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาว เพื่อใช้ประกอบการพิจารณากำหนดวิธีการแก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหาย หรือจำนวนเงินในการชดเชยค่าเสียหาย กับให้พิจารณาประกอบกับคำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม ฉบับลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔

การกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจสอบถามผู้เชี่ยวชาญ พนักงาน เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการและจำนวนเงินที่เหมาะสม หรือจัดให้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการหรือจำนวนเงิน เพื่อให้ศาลใช้ประกอบการพิจารณาก่อนกำหนดเงื่อนไข ดังกล่าว ทั้งนี้ ศาลควรแจ้งความเห็นหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวให้จำเลยทราบด้วย

ข้อ ๑๒ คดีความผิดใดที่ศาลเห็นว่าจำเลยควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงหรือกลับตัว ศาลพึง กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติโดยให้จำเลยไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุ ให้ฝึกหัดหรือ ทำงานอาชีพ หรือให้เข้ารับการฝึกอบรม โดยให้คำนึงถึง

(๑) ความสะดวกของจำเลยในการเดินทางไปรายงานตัว ความเหมาะสมของประเภทของ การกระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ของจำเลย และประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากการจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือ สาธารณประโยชน์นั้น

(๒) ประเภท และระยะเวลา ของการฝึกหัดหรือ การทำ งาน เพื่อให้จำเลยมีรายได้ มีความรับผิดชอบ หรือมีการทำงานที่เป็นหลักแหล่ง

(๓) หลักสูตรการฝึกอบรมซึ่ง ควรสอดคล้องกับ สาเหตุของการ กระทำความผิด เหมาะ สมกับ พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด รวมถึงอายุ เพศ อาชีพ การศึกษา และความเชื่อ ทางศาสนาของจำเลย

ข้อ ๑๓ ในการป้องกันมิให้จำเลยไปกระทำความผิดซ้ำ ศาลพึง กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครอง ความประพฤติโดยการให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใด ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย ห้ามเข้าในสถานที่ใด หรือให้ทำทัณฑ์บน โดยให้คำนึงถึงว่าเงื่อนไขดังกล่าว

(๑) ไม่กระทบต่อการดำรง ชีวิตของจำเลยเกินสมควร โดยอาจ กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และตัวบุคคล หรือ เงื่อนไข อื่นเพิ่มเติม เกี่ยวกับการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใด ให้ เหมาะสมกับลักษณะของจำเลยก็ได้

(๒) มีส่วนช่วยในการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของ จำเลย และป้องกันอันตรายต่อ ผู้เสียหายและสังคม ทั้งนี้ ควรจัดให้มีการติดตามการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดโดยนำข้อ ๔ มาใช้ บังคับโดยอนุโลม

(๓) ช่วยลดโอกาสและความรุนแรงที่จำเลยอาจก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายขึ้นอีก

ข้อ ๑๔ คดีความผิดใดที่มีผู้เสียหาย ศาลพึงให้โอกาสจำเลย ผู้เสียหาย ครอบครัวของจำเลยและ ผู้เสียหาย รวมถึงบุคคลอื่นที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำความผิด เจรจากกลางคดีใช้ค่าสินไหม ทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่น เช่น การขอโทษผู้เสียหาย การทำงานแทนการชดใช้ ค่าสินไหมทดแทน การกระทำพิธีทางศาสนาหรือตามความเชื่อ เพื่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน ในสังคม

ศาลอาจพิจารณานำข้อตกลงที่จำเลยและผู้เสียหายตกลงกันได้ไม่ว่าข้อหนึ่งข้อใดหรือทั้งหมด ก่อนศาลมีคำพิพากษามากำหนดเป็นเงื่อนไขตามวรรคหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ ศาลควรพิจารณาตรวจสอบ ข้อตกลงดังกล่าวด้วยว่าต้องไม่เป็นการขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้น และไม่ก่อภาระกับอีกฝ่ายหนึ่งมากเกินไปจนเกินสมควรจนถึง ขนาดที่จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้เกี่ยวข้อง

ข้อ ๑๕ ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ เพื่อคุ้มครองความประพฤติของจำเลยตามมาตรา ๕๖ วรรคสอง (๑๐) แห่งประมวลกฎหมายอาญา อาทิ

(๑) ให้จำเลยปฏิบัติตามศาสนกิจตามที่ศาลเห็นสมควร

(๒) ให้จำเลยบริจาคเงินเพื่อการกุศลหรือสาธารณประโยชน์

(๓) ห้ามจำเลยเสพสุราหรือยาเสพติดให้โทษ

(๔) ให้จำเลยปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลหรือดูแลผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน สำหรับจำเลยที่กระทำความผิดโดยประมาท

หมวด ๕

การปฏิบัติงานทางธุรการ

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ต้องมีวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติตามคำแนะนำนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติหรือดำเนินการในเรื่องนั้นได้ตามความจำเป็น

ให้ไว้ ณ วันที่

๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

(นายวิระพล ตั้งสุวรรณ)

ประธานศาลฎีกา